

Sygn. akt I CSK 935/14

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

Protokolant Justyna Kosińska

w sprawie z powództwa R. L.

przeciwko Stowarzyszeniu [...] z siedzibą w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 20 listopada 2015 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 21 stycznia 2014 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od powoda na rzecz
pozwanego kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód R. L. domagał się zasądzenia od pozwanego Stowarzyszenia [...] (S.) z siedzibą w W. kwoty 59.485, 56 zł tytułem stosownego wynagrodzenia pobranego przez pozwanego na podstawie art. 70 ust. 2¹ ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r., Nr 90, poz. 631 ze zm. – dalej Pr.Aut.) z tytułu objętego tym przepisem rozpowszechniania 38 wskazanych w pozwie utworów audiowizualnych oraz z tytułu reemisji tych utworów audiowizualnych zgodnie z art. 21¹ Pr.Aut., których twórcą (współtwórcą) montażu jest powód - w związku z eksploatacją utworów powoda w okresie od 1 listopada 2007 r. do dnia wniesienia pozwu w dniu 5 maja 2014 r.

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa zaprzeczając, by dokonana na rzecz powoda wpłata w kwocie 14.871,39 zł stanowiła uznanie powództwa co do zasady.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 28 czerwca 2012 r. oddalił powództwo po dokonaniu następujących ustaleń.

Powód jest montażystą filmowym, który brał udział w montażu 38 szczegółowo opisanych przez Sąd utworów audiowizualnych. Udziały powoda w montażu filmów „[...]”, „ [...]” i „ [...]” wynosiły odpowiednio 80%, 70% i 50%. Polskie Stowarzyszenie Montażystów (PSM) reprezentowało montażystów, w tym powoda, w kontaktach ze S. w sprawie dochodzenia zapłaty wynagrodzenia należnego montażystom od użytkowników korzystających z w/w utworów. PSM pomimo nie uzyskania pozwolenia Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi montażystów usiłowało doprowadzić do sytuacji, w której wynagrodzenie należne montażystom zrzeszonym w PSM byłoby przekazywane przez S. do PSM, a to dokonywałoby bezpośredniej repartycji tych środków pomiędzy swoich członków w oparciu o uchwalone stawki. Zgodnie z uchwałą Rady Administracyjnej S. nr 7/2008 z dnia 4 lutego 2008 r., ze zmianami wynikającymi z uchwały nr 13/2011 z dnia 26 maja 2011 r. udział montażysty w wynagrodzeniu dla współtwórców w przypadku filmu i serialu fabularnego, telenoweli i teatru telewizji wynosi 2%, w przypadku filmu i serialu dokumentalnego 10%, w przypadku sitcomu 1%. W piśmie z dnia 13 kwietnia 2010 r. powód zwrócił się do pozwanego o przekazanie należnych mu

wynagrodzeń zainkasowanych przez S. z tytułu eksploatacji w/w utworów wraz z zestawieniem precyzującym w związku z eksploatacją jego utworu, w jakim okresie i przez jaki podmiot nastąpiło inkaso, a następnie wypłata wynagrodzenia. Pozwany odmówił wypłaty tego wynagrodzenia wskazując, że powód powinien zgłosić swój repertuar wraz z podaniem szczegółowych danych umożliwiających wyliczenie należności. W dniu 2 czerwca 2010 r. PSM złożyło skargę na S. do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego zarzucając, że to S. nie dokonuje na rzecz montażyistów zrzeszonych w PSM wypłaty wynagrodzeń należnych współtwórcom utworu audiowizualnego na podstawie art. 70 ust. 2¹ pr aut. Minister Kultury uznał, że S. należycie wykonuje swoje obowiązki w zakresie zarządzania powierzonymi jej prawami autorskimi lub pokrewnymi oraz ich ochrony, jak też nie narusza prawa w zakresie udzielonego zezwolenia. Pełnomocnik powoda w dniu 16 września 2011 r. przekazał S. formularz oświadczenia obejmujący utwory audiowizualne, których powód jest współautorem wraz z danymi niezbędnymi do wypłaty tantiem. W dniu 13 października 2011 r. SFP wypłaciło powodowi 14.871,39 zł., a następnie kolejne kwoty - łącznie kwotę 17.997,01 zł.

Sąd Okręgowy oddalił wnioski dowodowe powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wyliczenia wysokości wynagrodzenia należnego powodowi oraz dowodu z przesłuchania powoda na okoliczność zaniżenia wynagrodzenia i niewykazania precyzyjnego sposobu wyliczenia wynagrodzenia i wkładu twórczego uznając, że wobec wiążącego charakteru uchwały Rady Administracyjnej S. wnioski te nie mogą doprowadzić do ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia. Oceniał, że powód sprzeciwiał się zastosowaniu uchwalonych przez pozwanego stawek wynagrodzenia uznając je za zbyt niskie i odgórnie narzucone.

W motywach prawnych rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy przywołał regulacje art. 17, art. 70 ust. 2¹, art. 106 Pr.Aut. i wskazał, że zgodnie z art. 70 ust 2¹ współtwórcy utworu audiowizualnego oraz artyści wykonawcy są uprawnieni do: wynagrodzenia proporcjonalnego do wpływów z tytułu wyświetlania utworu audiowizualnego w kinach, stosownego wynagrodzenia z tytułu najmu egzemplarzy utworów audiowizualnych i ich publicznego odtwarzania, stosownego wynagrodzenia z tytułu nadawania utworu w telewizji lub poprzez inne środki

publicznego udostępniania utworów, stosownego wynagrodzenia z tytułu reprodukcji utworu audiowizualnego na egzemplarzu przeznaczonym do własnego użytku osobistego. Korzystający z utworu wypłaca wynagrodzenie za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawem autorskim lub prawem pokrewnym. Zgodnie z art. 106 ust. 3 Pr.Aut. organizacja zbiorowego zarządzania nie może bez ważnych powodów odmówić podjęcia zarządzania prawem autorskim lub prawem pokrewnym. Funkcję zbiorowego zarządzania prawami twórców utworów audiowizualnych pełni w Polsce S. za pośrednictwem Związku Autorów i Producentów Audiowizualnych (ZAPA). Organem tego Związku jest Rada Administracyjna, która zatwierdza w formie uchwały proponowany przez dyrektora ZAPA system stawek wynagrodzeń autorskich w ramach zbiorowego zarządu (tabele wynagrodzeń). Zgodnie z art. 106 ust. 1 organizacja zbiorowego zarządzania jest obowiązana do jednakowego traktowania swoich członków oraz innych podmiotów przez siebie reprezentowanych w zakresie zarządzania tymi prawami lub dochodzenia ich ochrony. Oznacza to, że reprezentowani przez organizację autorzy (lub podmioty praw pokrewnych), którzy nie są w niej zrzeszeni nie mogą być w najmniejszym nawet stopniu dyskryminowani pod względem wysokości otrzymywanych wynagrodzeń w porównaniu z członkami pełnoprawnymi organizacji. Zgodnie z art. 69 Pr.Aut. współtwórcami utworu audiowizualnego są osoby, które wniosły twórczy wkład w jego powstanie, w tym montażysta. W ocenie Sądu Okręgowego stawki wynagrodzenia ustalone w uchwale Rady Administracyjnej pozwanego Stowarzyszenia są wiążące i stanowią gwarancję stosowania jednakowych zasad wynagrodzenia w stosunku do twórców zrzeszonych i niezrzeszonych w S., natomiast ustalenie wysokości stawek w oparciu o postanowienia statutu Stowarzyszenia znajdują podstawę prawną w art. 106 ust. 3 Pr.Aut. Sąd nie jest uprawniony do samodzielnego badania zgodności uchwały stowarzyszenia z prawem z uwagi na treść art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1999 r. - Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855, ze zm.), zgodnie z którym sąd może uchylić niezgodną z prawem i statutem uchwałę stowarzyszenia wyłącznie na wniosek organu nadzorującego lub prokuratora. Sąd Okręgowy wskazał, że pozwane Stowarzyszenie mogło dokonać wypłaty wynagrodzenia powodowi dopiero po

podaniu przez zainteresowany podmiot niezbędnych w tym celu informacji, w szczególności dotyczących rodzaju utworów i jego udziału w montażu tych utworów, co nastąpiło dopiero w toku postępowania. Nie można więc podzielić stanowiska powoda, że pozwany spełnił świadczenie zbyt późno lub w zbyt niskiej wysokości. Zgłoszony przez pozwanego zarzut zaspokojenia powoda w całości musiał zatem prowadzić do oddalenia powództwa.

W apelacji od wyroku Sądu Okręgowego powód wnosił o rozpoznanie przez Sąd Apelacyjny postanowienia oddalającego wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, celem wyliczenia na podstawie dokumentacji finansowej pozwanego i znajdującej się u niego dokumentacji dotyczącej eksploatacji utworów audiowizualnych pochodzącej od użytkowników oraz na podstawie stosowanych przez pozwanego tabel wynagrodzeń i biorąc pod uwagę wynikającą z art. 9 Pr.Aut. zasadę równych udziałów poszczególnych współtwórców, wysokości wynagrodzenia należnego powodowi oraz przeprowadzenia tego dowodu przez Sąd Apelacyjny. Nadto wnosił o rozpoznanie postanowienia oddalającego wniosek dowodowy o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z przesłuchania powoda na okoliczność zaniżenia wypłaconego wynagrodzenia, niewykonania precyzyjnych wyliczeń oraz wkładu twórczego powoda i relacji jego wkładu w porównaniu z wkładem innych współtwórców oraz o przeprowadzenie tego dowodu przez Sąd drugiej instancji. Odnosząc się do tych wniosków Sąd Apelacyjny stwierdził, że zgłoszona przez powoda teza dowodowa zmierzała w istocie do ustalenia generalnej zasady wyznaczania wysokości oraz relacji pomiędzy udziałami współtwórców poszczególnych utworów, a ustalenie takiego udziału w oderwaniu od realiów towarzyszących konkretnemu utworowi oznaczałoby w istocie ustalenie pewnej abstrakcyjnej zasady. Prowadziłoby to do konieczności przesądzenia przez Sąd w niniejszym postępowaniu o prawach osób nie biorących w nim udziału, co jest niedopuszczalne (wyrok SN z dnia 27 stycznia 2011 r, I CSK 237/10, nie publ.). Uznał w konsekwencji, że wnioski dowodowe powoda prawidłowo zostały oddalone przez Sąd pierwszej instancji. Oddalił zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 386 § 4 k.p.c. przez nierozpoznanie istoty sprawy, jako zmierzający w istocie do podważenia oceny zgłoszonego żądania oraz zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., jako niewykazany.

Sąd Apelacyjny ocenił, że powód poprzez swoje zarzuty zmierza do niedopuszczalnego zakwestionowania reguł obowiązujących w S. na podstawie wewnętrznych aktów zarzucając, że przyjęte w nich stawki są zbyt niskie i powinny być kształtowane na poziomie stawek ustalonych dla operatorów. Popada przy tym w sprzeczność, gdyż z jednej strony mówi o równych udziałach i równym podziale wynagrodzeń, co wywodzi z art. 9 Pr.Aut, a jednocześnie wskazuje na potrzebę ich zróżnicowania i domaga się czterokrotności kwoty już wypłaconej mu przez pozwanego.

Podzielając zarzut apelującego oparcia przez Sąd Okręgowy rozstrzygnięcia jedynie na uchwale Rady Administracyjnej, jednak bez weryfikacji jej zastosowania w niniejszej sprawie, Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe przez zobowiązanie pozwanego do przedstawienia i wykazania sposobu wyliczenia wynagrodzenia wypłaconego powodowi. Pozwany wyjaśnił szczegółowo sposób wyliczenia wynagrodzenia należnego powodowi z tytułu korzystania z przedmiotowych utworów na poszczególnych polach eksploatacji, wskazując ogólną kwotę repartycji, udział procentowy montażysty w zależności od rodzaju utworu i okoliczności, czy pozwany reprezentuje również scenarzystę i udział procentowy kanału. Pozwany wyjaśnił nadto, na jakich polach eksploatacji nie inkasuje wynagrodzeń dla autorów muzyki i scenariusza, pobieranych przez inną organizację zbiorowego zarządzania, co nie jest brane pod uwagę w rozliczeniach wskazując, że zasady podziału wynikają z różnych pól eksploatacji. Wyjaśnienie to, poszerzone na rozprawie w dniu 4 października 2013 r. pozwoliło zrozumieć sposób repartycji i obliczania wynagrodzenia powoda. Natomiast dalsze kwestionowanie tego wyliczenia przez powoda sprowadzało się w ocenie Sądu Apelacyjnego do kwestionowania zasad rozdzielania wynagrodzeń przyjętych przez pozwane Stowarzyszenie. Sąd Apelacyjny oddalił, jako nieuzasadniony zarzut naruszenia art. 9 ust. 1 Pr.Aut. Nie podzielił stanowiska skarżącego, że pozwany wewnętrzną uchwałą dokonał obalenia domniemania wynikającego z tego przepisu. Wskazał, że kwestionowana uchwała nie dokonywała ustalenia wysokości udziałów poszczególnych współtwórców, lecz dotyczyła kwestii rozliczeń wynagrodzeń poszczególnych współtwórców ustalonych dla wszystkich osób reprezentowanych przez S. Pozwany jest tylko pośrednikiem w przekazywaniu wynagrodzeń od

użytkowników, z którymi ustala stawki wynagrodzeń odpowiadające wartości wykorzystywanych przez nich praw. Natomiast wielkość udziałów przysługujących współtwórcom odpowiada wielkości wniesionych przez nich w dzieło wkładów twórczych. Przyjęcie, że wszyscy twórcy powinni otrzymać jednakowe wynagrodzenie wiązałoby się z pokrzywdzeniem tych twórców, których wkład w powstanie utworu jest znacznie większy aniżeli pozostałych współuprawnionych. Powód nie twierdzi przy tym, że jest traktowany inaczej, jak twórcy w tej samej kategorii. Powód nie jest członkiem S. i nie łączy go pozwaną umowa o powierzenie w zarząd autorskich praw majątkowych, a strona pozwana działa w odniesieniu do wskazanych utworów jako *negotiorum gestio* (art. 752 i nast. k.c.). Sąd Apelacyjny podkreślił, że zgodnie z art. 106 ust. 1 Pr.Aut. pozwane Stowarzyszenie jest zobowiązane do jednakowego traktowania praw swoich członków oraz innych podmiotów przez siebie reprezentowanych, którzy nie są w nim zrzeszeni. Zasadniczy aspekt tej zasady dotyczy podziału wpływów inkasowanych od użytkowników. Równe traktowanie wszystkich uprawnionych nie oznacza jednak, że powinni oni otrzymywać identyczne kwoty z tytułu tantiem. Kwestionowanie stawek uchwalonych uchwałą Rady Administracyjnej jest niedopuszczalne, jako prowadzące do zachwiania zasady równego traktowania członków Stowarzyszenia i osób nie będących jego członkami.

Kierując się powyższym Sądem Apelacyjny wyrokiem z dnia 21 stycznia 2014 r. oddalił apelację powoda.

W skardze kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego, opartej na obu ustawowych podstawach, skarżący sformułował następujące zarzuty:

- 1/ naruszenia art. 9 ust. 1 Pr. Aut. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez przyjęcie,
 - że zasada równych udziałów nie ma zastosowania w procesie tworzenia utworu audiowizualnego ponieważ wiązałoby się to z pokrzywdzeniem tych twórców, których wkład w powstanie utworu jest znacznie większy aniżeli pozostałych współtwórców,
 - wysokość udziałów we współautorstwie może zostać ustalona w drodze jednostronnej uchwały Stowarzyszenia działającego jako organizacja zbiorowego zarządzania, w szczególności w sytuacji gdy do Stowarzyszenia nie należą

zainteresowani współtwórcy utworu audiowizualnego i uważają podział ten za krzywdzący;

2/ błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowanie art. 106 ust. 1 i 3 Pr.Aut. polegających na nieuwzględnieniu, że zasada równego traktowania dotyczy również analogicznego stosowania w odniesieniu do osób niezrzeszonych w stowarzyszeniu na zasadzie minimum, a równouprawnienie powinno polegać na stosowaniu zasady z art. 9 ust. 1 oraz zasady wyrażonej we wzorcu umowy o powierzenie w zarząd, jaką pozwany zawiera ze współtwórcami utworu audiowizualnego, zgodnie z którą w przypadku braku porozumienia co do współudziału w autorstwie utworu podstawą wypłaty jest orzeczenie sądowe ustalające wysokość udziałów;

3/ błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowanie art. 752 k.c. w zw. z art. 471 k.c. polegających na przyjęciu, że organizacja zbiorowego zarządzania może w sposób wiążący twórcę określić udziały współtwórców w utworze współautorskim, które przesądzają o wysokości wypłacanego danemu twórcy wynagrodzenia pobieranego na ich rzecz przez organizację zarządzania zbiorowego, z pominięciem znacznego wkładu danego rodzaju twórczości w utworze audiowizualnym oraz domniemania równości wkładów w utworze współautorskim poszczególnych rodzajów utworów;

4/ błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowanie art. 58 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 2 i 3 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach polegających na przyjęciu, że brak jest możliwości kwestionowania przez powoda, który nie jest członkiem pozwanego Stowarzyszenia, wysokości stawki uchwalonej przez to Stowarzyszenie, co prowadzi do zmuszania powoda do przystąpienia do pozwanego Stowarzyszenia i zaakceptowania panujących w nim reguł;

5/ niewłaściwej wykładni i zastosowania art. 234 k.p.c., art. 217 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 278 k.p.c., art. 382 k.p.c. oraz art. 328 k.p.c. w zw. z art. 9 ust. 1 Pr.Aut przez niedopuszczenie w sprawie dowodu z opinii biegłego mającego na celu określenie roli montażystów w utworze audiowizualnym, pozwalającej określić rozmiar i znaczenie wkładu twórczego tego rodzaju twórczości w utworze audiowizualnym i jej znaczenie dla typowego rozmiaru wkładu twórczego w relacji do innych wkładów twórczych.

We wnioskach skargi powód wnosił o uchylenie wyroków Sądu Okręgowego oraz Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej albo Sąd drugiej instancji oraz obciążenie pozwanego kosztami procesu według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie wskazać trzeba, że poza zakresem przytoczonych w skardze kasacyjnej podstaw, pozostaje nieobjęta jej zarzutami, kwestia dopuszczenia, w obecnym postępowaniu kontroli zgodności z prawem uchwał Rady Administracyjnej S. ustalających stawki wynagrodzeń autorskich, której możliwość Sąd Apelacyjny wyłączył z uwagi na treść przepisu art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1999 r. - Prawo o stowarzyszeniach, wskazując jednocześnie na możliwość wdrożenia w związku z tymi uchwałami, nie wymagających członkostwa procedur określonych w art. 104 ust. 4 i 5 oraz art. 25-32 Prawa o stowarzyszeniach.

Przepis art. 70 ust. 2¹ Pr.Aut. przyznaje współtwórcom utworu audiowizualnego oraz artystom wykonawcom uprawnienie do wynagrodzenia za korzystanie w sposób w nim określony z utworu audiowizualnego. Podmiotem zobowiązany jest zgodnie z art. 70 ust. 3 Pr.Aut. korzystający z utworu, który wypłaca wynagrodzenie za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi. Przepis art. 70 Pr.Aut. dotyczy korzystania z utworu audiowizualnego jako całości, a nie korzystania z wkładu poszczególnych autorów. Korzystający z utworu zobowiązany jest do zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z utworu audiowizualnego producentowi jako licencjodawcy. Zgodnie z art. 70 ust. 1 Pr.Aut. domniemywa się, że producent utworu audiowizualnego nabywa z mocy umowy o stworzenie utworu albo umowy o wykorzystanie już istniejącego utworu wyłączne prawa majątkowe do eksploatacji tych utworów w ramach utworu audiowizualnego w całości. W pierwotnym brzmieniu art. 70 ust. 3 Pr.Aut. obowiązek zapłaty uprawnionym podmiotom wynagrodzenia za korzystanie z utworu obciążał producenta, który dokonywał jej za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi. Niezależnie od obowiązku zapłaty na rzecz licencjodawcy, korzystający z utworu audiowizualnego jest nadto

zobowiązany do zapłaty na rzecz współtwórcy utworu audiowizualnego oraz artystów wykonawców wynagrodzenia za rozpowszechnianie utworu w ramach wskazanych w art. 70 ust. 2¹ Pr.Aut. pól eksploatacji. Jest to dla tych podmiotów wynagrodzenie dodatkowe, należne oprócz wynagrodzenia uzyskiwanego z tytułu samego uczestnictwa w powstaniu utworu audiowizualnego i niezależne od wspólnego prawa majątkowego.

W przedstawionym stanie rzeczy nie mogą odnieść zamierzonego skutku podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty dotyczące zarówno naruszenia prawa materialnego jak i przepisów postępowania oparte na błędnym założeniu łączącym, czy wręcz utożsamiającym wielkość udziałów współtwórców we wspólnym autorskim prawie majątkowym z wysokością wynagrodzenia dodatkowego za korzystanie ze wspólnego prawa, które jest niezależne od wspólnego prawa majątkowego. Błędne jest przekonanie skarżącego odnośnie do rozumienia wyroku Sądu Apelacyjnego, jako dotyczącego ustalenia udziałów we współautorstwie utworu, a nie repartycji tj. podziału wynagrodzenia na poszczególnych autorów. Przekonanie to dało w szczególności podstawę sformułowania zarzutu naruszenia art. 9 ust. 1 Pr.Aut w obu jego postaciach oraz art. 752 w zw. z art. 471 k.c., a także zarzutów naruszenia przepisów postępowania.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, możliwe jest określenie wielkości udziałów twórczych każdego ze współautorów dzieła wspólnego nierozłącznego. Jeżeli nie zostanie wykazana w toku postępowania lub przyjęta w odpowiednim porozumieniu współtwórców wysokość udziału twórczego poszczególnych twórców, aktualizuje się domniemanie prawne (wzruszalne), pozwalające na przyjęcie równości udziałów twórczych. Trafne rozróżnienie przez Sąd Apelacyjny kwestii określenia wysokości udziałów we wspólnym prawie od kwestii podziału wynagrodzenia pobranego przez organizację zbiorowego zarządzania na podstawie art. 70 ust. 3, w zw. z art. 70 ust. 2¹ Pr.Aut. prawidłowo doprowadziło ten Sąd do odmowy zastosowania w sprawie art. 9 ust. 1 Pr.Aut., jako pozbawionego doniosłości prawnej dla rozstrzygnięcia.

Masowy użytek z utworów wymusza konieczność korzystania przez autorów z pośrednictwa wyspecjalizowanych organizacji zajmujących się pobieraniem wynagrodzeń autorskich. Poszczególni autorzy nie dysponują bowiem

wystarczająco efektywnymi możliwościami rozeznania różnych form masowych użytków z dzieł chronionych autorsko, ani dostatecznymi środkami egzekwowania swoich praw na rozległym rynku usług audiowizualnych, obejmującym obecnie nierzadko wiele krajów.

Przyczyny te, w sytuacji powstawania coraz to nowych form korzystania z praw autorskich i nowych kategorii dzieł zbiorowych tworzonych przez wiele podmiotów (takich m. in. jak filmy), legły u podstaw utworzenia ustawowego pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, którymi są powoływane w tym celu stowarzyszenia. Przymus realizacji niektórych uprawnień autorskich w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. obejmuje poza innymi opłatami także przewidziane w art. 70 ust. 3 Pr.Aut. opłaty za korzystanie z utworu audiowizualnego, należne osobom wskazanym w art. 70 ust. 2¹ Pr.Aut.

Przymusowe pośrednictwo organizacji zbiorowego zarządzania w realizacji uprawnień tych osób do dodatkowego wynagrodzenia z tytułu korzystania z utworu audiowizualnego nie może być jednak utożsamiane – jak wywodzi skarżący – z przymusem przystąpienia do tej organizacji, co mogłoby prowadzić do ograniczenia zasady wolności zrzeszania się.

Tezie tej zaprzecza treść art. 106 ust. 1 Pr.Aut. ustanawiającego obowiązek równego traktowania w stosunkach wewnętrznych organizacji zbiorowego zarządzania zarówno członków, jak i innych osób przez nią reprezentowanych w zakresie zarządzania prawami lub dochodzenia ich ochrony. Zasada równego traktowania oznacza, że każda osoba reprezentowana przez organizację zarządzania zbiorowego uczestniczy w podziale środków na równych zasadach. Warunkiem jej efektywności jest, by zasady podziału były stałe, zrozumiałe i dostępne dla osób zainteresowanych. Każda z tych osób powinna mieć prawo żądania informacji pozwalającej na ustalenie, czy zasady te zostały prawidłowo zastosowane w stosunku do niej i prawo skorzystania ze skargi w trybie przepisów ustawy o stowarzyszeniach. Jednakowe dla wszystkich pretendujących do członkostwa w stowarzyszeniu zarządzającym powinny być też warunki jego nabycia.

Określona w art. 106 ust. 1 Pr.Aut. zasada, w przyjętym ujęciu, nie została w okolicznościach przedmiotowej sprawy naruszona.

Kierując się powyższym Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do jego wyniku (art. 398¹⁴ oraz art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).

eb